

NURMIJÄRVI

Männistö

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Klaukkalan ohikulkutien rakentamishanke, Palojoen
eritasoliittymä

MUSEOVIRASTO

Vesa Laulumaa 2007

Sisällys

Arkistotiedot	2
Johdanto	3
Tutkimushistoria	4
Sijainti ja topografia	4
Kaivausmenetelmät ja tutkimustulokset	4
Yhteenveto	8
Karttaluettelo	9
Valokuvaluettelo	9
Tiekarttaote	10
Peruskarttaote	11
Kaivauskartat	12
Kuvaliite	20

Arkistotiedot

Mjtunnus 543010036
Ajoitus kivikautinen
Kunta Nurmijärvi
Kylä Klaukkala

Tilatiedot

Tila 10:42 Ylihemmi
Omistaja Andersson, Keijo Armas
 Metsäkyläntie 488, 01810 Luhtajoki
Kiinteistötunnus 54340300100042

Tila/Rek.nro 10:16 Närikkö
Omistaja Toukola, Leila Orvokki
 Lammintie 12, 01760 Vantaa
Kiinteistötunnus 54340300100016

Tila/Rek.nro 14:20 Männistö
Omistaja Aaltio, Matti Antero
Kiinteistötunnus 54340300140020

Peruskartta 204302 Seutula
p 6700513
i: 3379572
z: 41
Etäisyystieto Nurmijärven kirkosta n. 7 km etelään

Aiemmat tutkimukset Kreetta Lesell v. 2001 inventointi (kohde nro 20); Vesa
 Laulumaa koekaivaus v. 2007

Aiemmat löydöt KM 32942:1-2 (kvartsiydin ja –iskoksia); KM 36725:1-7
 (kivikirves, kvartsi-iskoksia ja –esine)

Kaivauslöydöt KM 37212:1 - 279

Kuvat Digikuvat DG8:1 – 7; Mustavalkonegatiivit f. 145143:1 – 4

Johdanto

Nurmijärven Klaukkalaan on suunnitteilla ohikulkutie ja Hämeenlinnantien kohdalle rakennettavaksi suunniteltu Palojoen eritasoliittymä sijaitsee muinaismuistolain (295/1963) rauhoittaman Männistön kivikautisen asuinpaikan kohdalla. Kohteessa tehtiin koekaivaus 9. – 10.7.2007, jossa selvitettiin asuinpaikan laajuus, säilyneisyys ja jatkotutkimusten tarve. Tutkimusten perusteella todettiin, että kohteessa on tehtävä kaksi viikkoa kestävä arkeologinen kaivaus (ks. Vesa Laulumaa koekaivausraportti 13.7.2007 Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa).

Kaivaukset tehtiin 13. – 24.8.2007. Kaivauksen johtajana toimi FM Vesa Laulumaa, piirtäjänä FM Esa Hertell ja tutkimusavustajana HuK Ulriikka Köngäs. Kaivajina olivat Janne Heinonen, Maria Lahtinen, Timo Muhonen, Katariina Nurminen, Mikael Nyholm, Anna-Maria Salonen, Noora Taipale ja Tuovi Vaara. Tutkimusten kustannusarvio oli 20880 euroa.

Mainittakoon, että kaivausten jälkeen tiesuunnitelma on muuttunut eikä eritasoliittymää rakenneta aiemmin suunnitellulle kohdalle.

Helsingissä 13.2.2008

Vesa Laulumaa

Tutkimushistoria

Tutkija Kreetta Lesell Museovirastosta löysi Männistön kivikautisen asuinpaikan v. 2001 tehdyssä Nurmijärven Klaukkalan kiinteiden esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnissa. Tiesuunnitelman johdosta alueella tehdyssä koekaivauksessa (ks. johdanto), löydettiin kivikirves ja kvartsiaineistoa.

Sijainti ja topografia

Kohde sijaitsee Hämeenlinnantien länsipuolella Klaukkalan Metsäkylän kohdalla. Asuinpaikka on etelään/lounaaseen viettävällä peltorinteellä ja sen pohjoispuolisessa metsässä (ks. peruskarttaote ja kuva 1). Pellon läntinen osa kasvaa viljaa, itäinen osa on viljelemätöntä niittyä, joka kasvaa enimmäkseen apilaa. Alueen maaperä on melko kivetöntä hiesua/savea.

Korkeutensa (41 – 42 m mpy) perusteella Männistön asuinpaikka on ollut asuttuna mesoliittisella kivikaudella noin 7200–7300 eKr (Vantaan rannansiirtymiskartat, Kalevi Hokkanen, GTK 2005). Itämeren historiassa kyseinen aika kuuluu Ancylysjärvi vaiheeseen ja asuinpaikka on sijainnut itäkaakkoon pistävän merenlahden pohjoisrannalla. On kuitenkin mahdollista, että Männistössä on asuttu veden äärellä Ancylyus-vaiheen jälkeenkin, koska topografian perusteella Metsäkylän kohdalle on muodostunut pieni järvi altaan kurouduttua irti Ancylysjärvestä noin 7100–7200 eKr. Järven kuivumisen ajankohdasta ei ole tietoa.

Kaivausmenetelmät ja tutkimustulokset

Koekaivauksessa löytöjä oli havaittu koekuopissa, ojaleikkauksessa ja pellolla noin 50 metrin matkalla. Koekaivauksessa oli myös todettu, että löytökerroksen paksuus on noin 20 – 25 cm, joten katsottiin turhaksi tehdä kaivauksia pellon puolella, missä maaperä oli hyvin todennäköisesti muokattu kyntösyvyyteen asti.

Kaivaus aloitettiin paaluttamalla 24 metriä pitkä ja kaksi metriä leveä koeoja metsän puolelle, löytövyöhykkeen suuntaisesti (ks. yleiskartta). Pitkän koeojan avulla oli

tarkoitus havaita alueella löytökeskittymiä, joiden kohdalla voitaisiin tehdä laajempia tutkimuksia. Ojan koordinaatit olivat 99 – 124 / 500 – 502 ja kaivauspohjoinen oli suuntaan 343 goonia. Ojaa jatkettiin vielä pohjoiseen koordinaattien 132 – 136 / 499 – 501 kohdalle. Koordinaattien 124 ja 132 välistä osaa ei kaivettu kasvillisuuden vuoksi. Lisäksi ojan eteläpäähän tehtiin myöhemmin laajennus koordinaattien 96 – 99 / 498 – 502 kohdalle. Alueet kaivettiin 5 cm kerroksissa. Yhteensä kaivettiin 70 m².

Löytöaineistosta suurin osa on kvartsi-iskoksia (ks. löytötaulukko). Kvartsisineitä löytyi 7 kappaletta ja kvartsiytimiä 6 kpl. Kiviesineen katkelmia löytyi 10 kpl. Niistä viisi on peräisin hioimista ja viisi hiotuista kiviesineistä, joista mainittakoon lehdenmuotoisen liuskekärjen katkelma. Kyseisen tyyppin keihään kärjet ovat tyyppillisiä mesoliittiselle Suomusjärven kulttuurille. Katkelma ei ole peräisin kovin suuresta kärjestä, sillä leveyttä sillä on vain 22 mm ja pituutta 49 mm, kärki tosin on murtunut molemmista päistä. Kärjen esinetytologinen ajoitus tukee hyvin rannan siirtymän perusteella tehtyä ajoitusta.

Parin neliömetrin alueella kaivausalueen eteläpäässä oli palaneen saven keskittymä 1. – 4. kerroksessa (kaikkia palaneen saven kappaleita ei kerätty talteen). Palaset olivat muodoltaan hyvin epäsäännöllisiä kokkareita. Löytöalue oli paikoin punertavaksi värjäätynyttä (ks. kuva 3 ja 4). Saven palat eivät muodostaneet säännöllistä kuviota eivätkä ne ilmeisesti ole peräisin mistään rakenteesta, joten ilmiölle on vaikea keksiä selitystä. Kysymyksessä lienee luonnollinen ilmiö, jossa savinen maaperä on kuumentunut ja savi on palanut kokkareiseksi. Kaivauksissa ei käynyt selville mikä kuumuuden oli aiheuttanut, mahdollisesti kyseessä on ollut pienialainen tulenpito. Metsäpalo ei tule kysymykseen sillä alue, jolta palanutta savea löytyi, olisi siinä tapauksessa ollut isompi.

Löytöjen levintä (ks. kartta s. 8) painottui koordinaatin x=108 pohjoispuolelle ja oli kyseisellä alueella melko tasainen eikä selkeää keskittymää ollut havaittavissa. Alun perin suunniteltu alueen laajentaminen jäi tekemättä, koska savisen maaperän kaivaminen oli työlästä ja löytökerrokset ulottuivat jonkin verran syvemmälle kuin oli otaksuttu kaivauksia aloitettaessa. Lisäksi löytöjen tasainen levintä olisi vaatinut huomattavan suuren alueen avaamista, mikä taas ei aikataulun suhteen olisi ollut mahdollista.

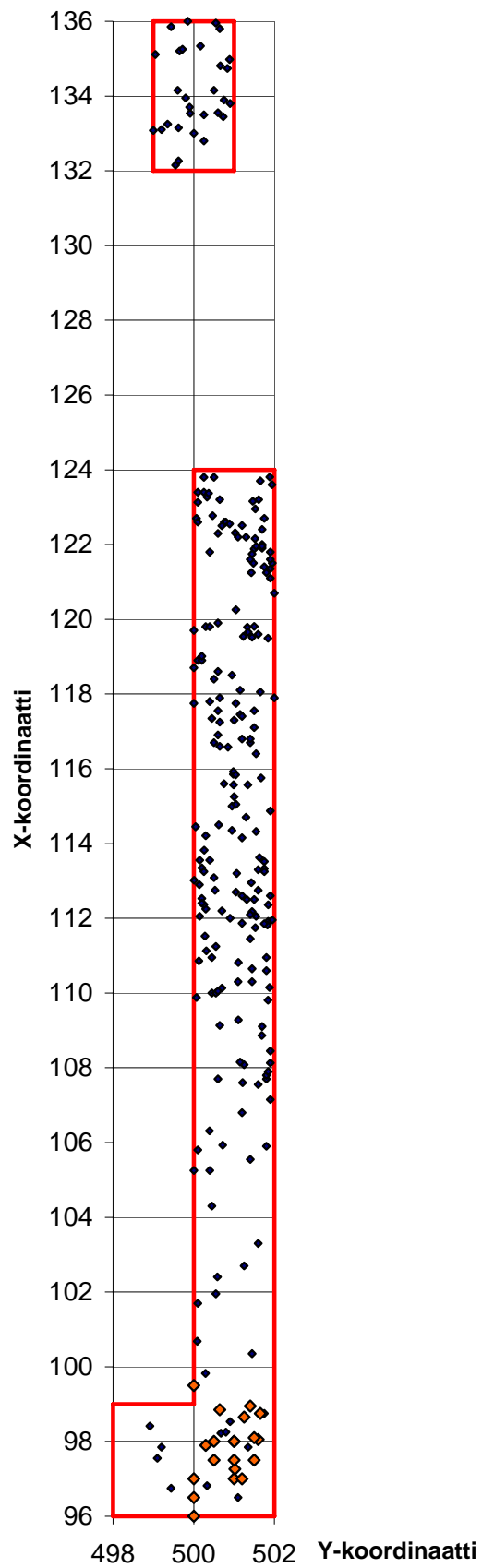
Löytöjen määrät kappaleittain										
LAJI	MÄÄRÄ YHTEENSÄ	irtolöydöt	Krs 0	Krs 1	Krs 2	Krs 3	Krs 4	Krs 5	Krs 6	Krs 10
Kiviesineen katkelma	10	1		3	3	1				2
Kivilaji-iskos	1							1		
Kvartsiesine	7			4	2		1			
Kvartsi-iskos	260	5	8	88	69	47	22	9	12	
Kvartsiydin	6	1		1	3	1				
Palanut savi	535			65	456	7			7	

Löytöjen painot grammoina										
LAJI	PAINO YHTEENSÄ	irtolöydöt	Krs 0	Krs 1	Krs 2	Krs 3	Krs 4	Krs 5	Krs 6	Krs 10
Kiviesineen katkelma	528,8	22,5		42,1	235	192				37,2
Kivilaji-iskos	17,8							17,8		
Kvartsiesine	166			37,7	126		2,3			
Kvartsi-iskos	604,6	13,8	26,9	204	170,8	116,5	46	14,1	12,5	
Kvartsiydin	87,8	51,7		3,3	21,8	11				
Palanut savi	1508,4			256,4	1158,7	38,2			55,1	

Kaivausalueella ei havaittu rakenteita. Ainoa ilmiö oli ruutujen 120 – 122 / 502 profiilissa näkynyt läikkä, joka sisälsi hiilen sekaista ja punaiseksi palanutta likamaata. Läikkään liittyi myös hieman palanutta savea. Läikän synty, tarkoitus ja ajoitus jäivät epäselväksi.

Nurmijärvi Männistö
Vesa Laulumaa 2007
Levintäkartta

- ◆ Kivi- ja kvartsiaineisto
- ◆ Palanut savi

Yhteenveto

Nurmijärven Männistön kivikautisella asuinpaikalla tehtiin pelastuskaivaus, sillä kohde oli jäämässä uuden tieliittymän alle. Kaivauksissa tutkittiin 70 neliömetrin kokoinen alue. Löydöt koostuvat lähinnä kvartsimateriaalista ja kiviesineen katkelmista. Tutkimusten perusteella voidaan todeta, että kyseessä on mesoliittiselle kivikaudelle ajoittuva, todennäköisesti merenrannalla sijainnut, melko pienialainen asuinpaikka.

Männistön kaivaukset olivat otantatutkimus, jossa tutkittiin vain osa kivikautisesta asuinpaikasta. Museovirasto piti tutkimuksia riittävinä tiesuunnitelman kiireellisyyden ja käytettävissä olevien resurssien vuoksi. Tiesuunnitelma on kuitenkin muuttunut kesän 2007 jälkeen eikä liittymää rakenneta Männistön asuinpaikan kohdalle. Onkin syytä mainita, että Männistön asuinpaikasta on vielä osa tutkimatta, joten mikäli alueelle kohdistuu uusia maankäyttösuunnitelmia on arkeologisten tutkimusten tarve arvioitava uudelleen.

Karttaluettelo

Yleiskartta Mk 1:1000 A3 s. 12

Tasokartat

Pinta ja

pohjavaaituskartta Mk 1:100 A3 s. 13

Tasokartta Taso 1 Mk 1:100 A3 s. 14

Tasokartta Taso 2 Mk 1:100 A3 s. 15

Tasokartta Taso 3 Mk 1:100 A3 s. 16

Tasokartta Taso 4 Mk 1:100 A3 s. 17

Tasokartta Taso 5 Mk 1:100 A3 s. 18

Profiilikartta Mk 1:25 A4 s. 19

Valokuvaluettelo

Mustavalkonegatiivit

Kuvan numero	Aihe
F145143:1	Männistön kivikautinen asuinpaikka on kuvan oikeassa laidassa olevassa metsässä. Kuvattu idästä.
F145143:2	Koeoja tasossa 3, kuvattu idästä.
F145143:3	Koeojan laajennus tasossa 3, kuvattu etelästä.
F145143:4	Profiili 110,50-112/502, kuvattu lännestä.

Digikuvat

Kuvan numero	Aihe
DG8:1	Männistön kivikautinen asuinpaikka on kuvan oikeassa laidassa olevassa metsässä. Kuvattu idästä.
DG8:2	Koeoja tasossa 3, kuvattu idästä.
DG8:3	Koeojan laajennus tasossa 3, kuvattu etelästä
DG8:4	Punertava läikkä ruudussa 105/500, taso 4. Kuvattu etelästä.
DG8:5	Profiili 110,50-112/502, kuvattu lännestä
DG8:6	Kaivausalue peitettynä, kuvattu etelästä.

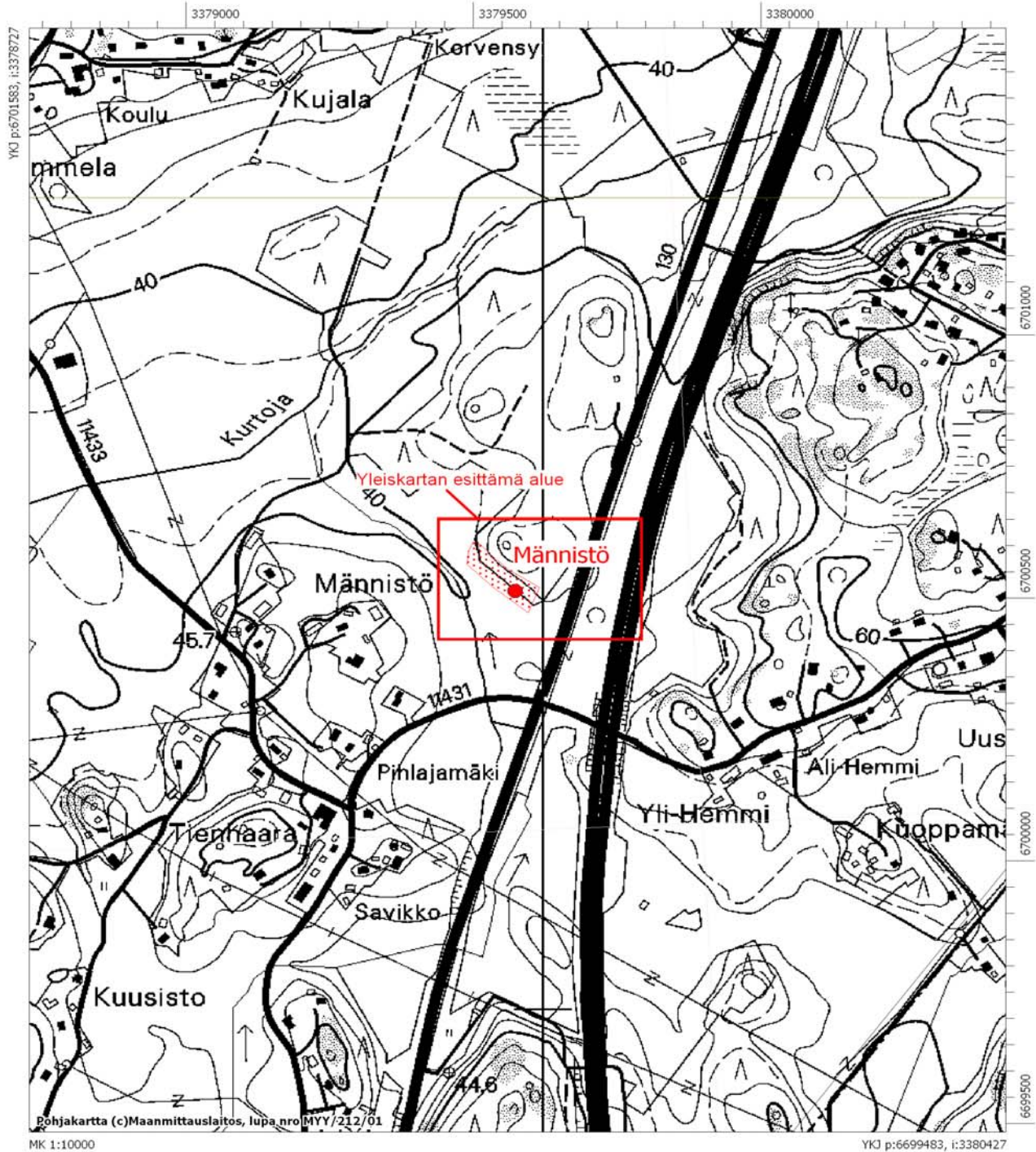
DG8:7

Työkuva. Koeojaa kaivetaan.

Ote tiekartasta (gt-2, ei mittakaavassa)

Nurmijärvi Männistö

Nurmijärvi Männistö
Vesa Laulumaa 2007

Yleiskartta

mk 1:1000

Tiesuunnitelman pohjalta

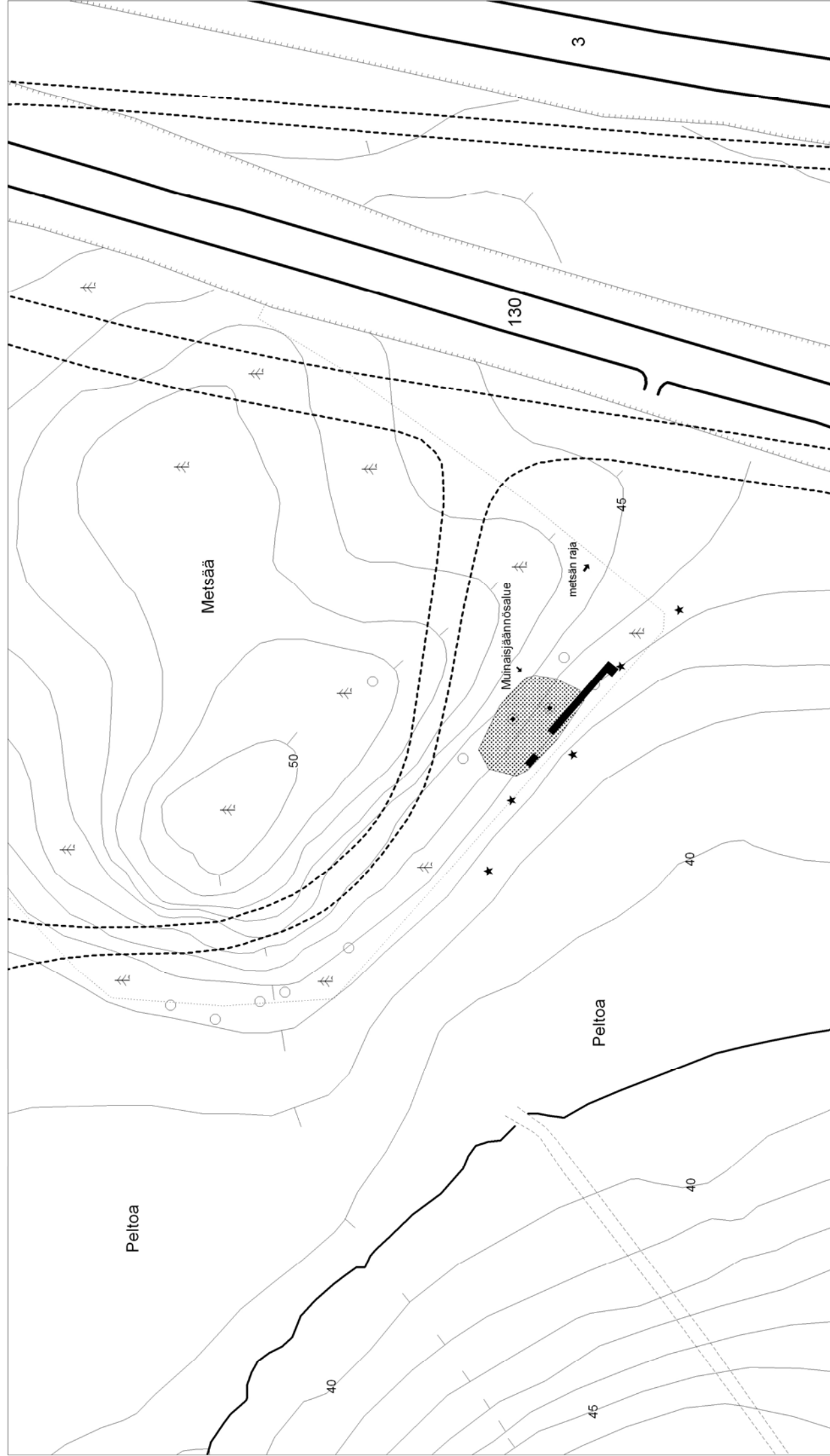
digitoinut Esa Hertell

50 m

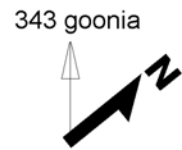
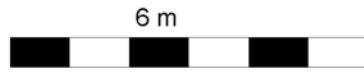

	Kaivausalueet		Nykyiset tiet
	Koepistot, löytöjälöydötön		Suunnitellut tieinjat
	Pintahavaintoja		Leikkaus

Nurmijärvi Männistö
Vesa Laulumaa 2007

Pinta- ja pohjavaaituskartta
mk 1:100
Piirt & digit. Esa Hertell

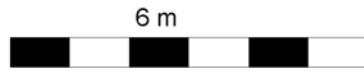

136	43,18 42,93	43,54 43,21
134	43,16 42,87	43,37 43,13
132	43,07 42,76	43,34 43,01
	499	501

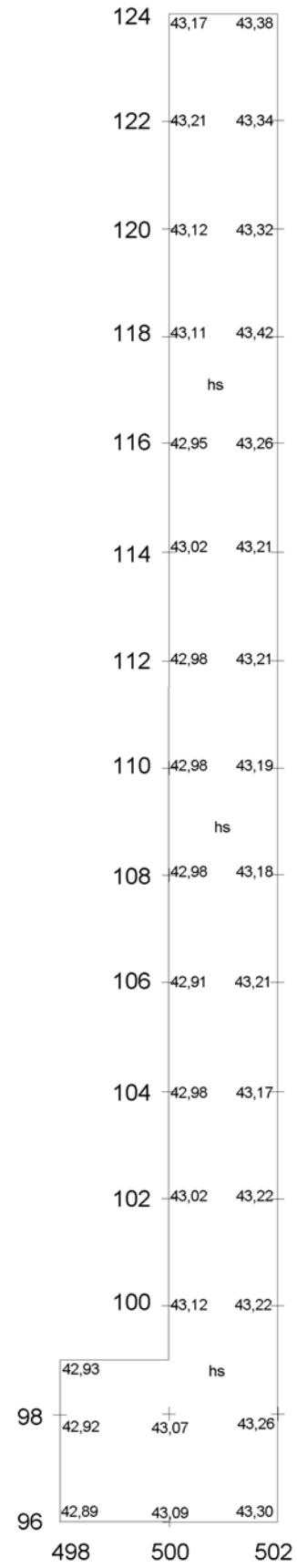
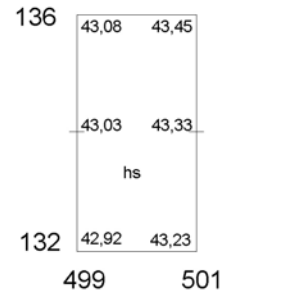
	43,25 42,92	43,57 43,13	
122	43,32 42,97	43,52 43,11	
120	43,22 42,95	43,45 43,11	
118	43,19 42,87	43,58 43,19	
116	43,05 42,90	43,38 43,16	
114	43,12 42,94	43,32 43,12	
112	43,08 42,87	43,34 43,10	
110	43,12 42,90	43,32 43,09	
108	43,09 42,88	43,33 43,09	
106	43,04 42,84	43,38 43,09	
104	43,01 42,86	43,32 43,08	
102	43,12 42,90	43,33 43,08	
100	43,20 43,02	43,32 32,11	
	43,00 42,81	43,21 43,01	
98	43,02 42,79	43,17 42,97	43,32 43,17
96	43,07 42,86	43,21 42,99	43,41 43,21
	498	500	502

Nurmijärvi Männistö
Vesa Laulumaa 2007

Tasokartta
Taso 1
mk 1:100
Piirt & digit. Esa Hertell

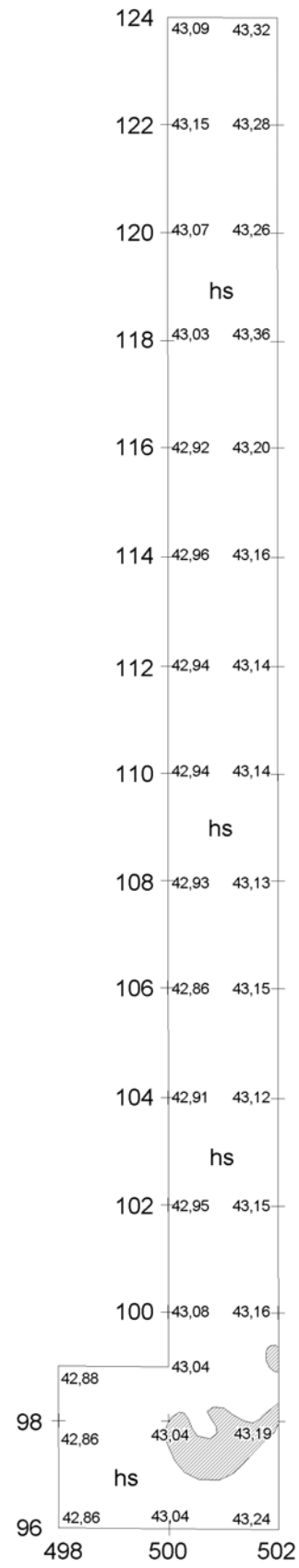
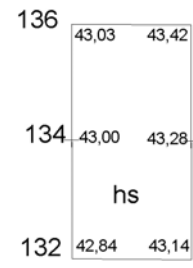
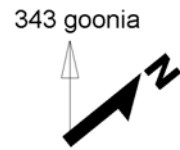
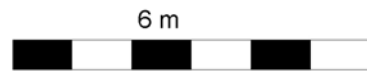

hs Harmaa savi

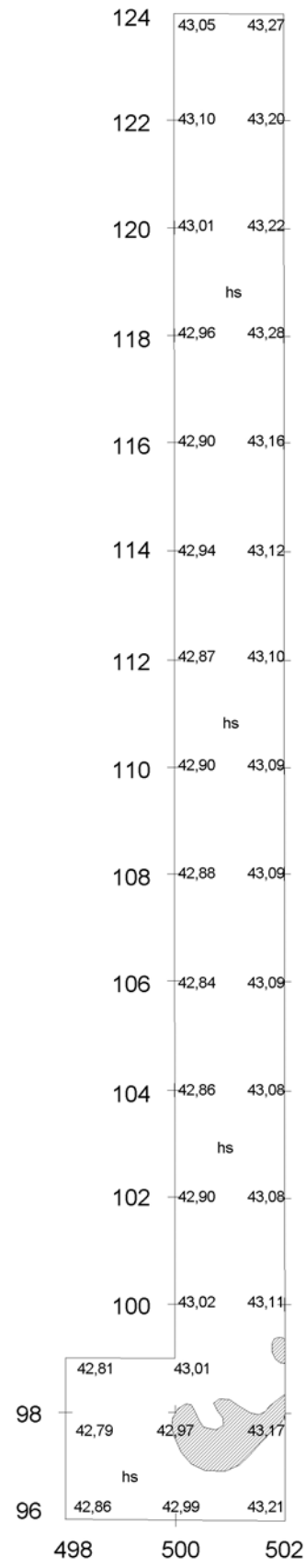
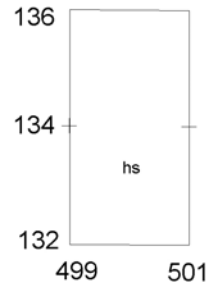
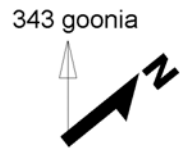
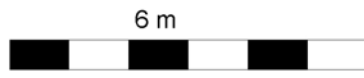
Nurmijärvi Männistö
Vesa Laulumaa 2007

Tasokartta
Taso 2
mk 1:100
Piirt & digit. Esa Hertell

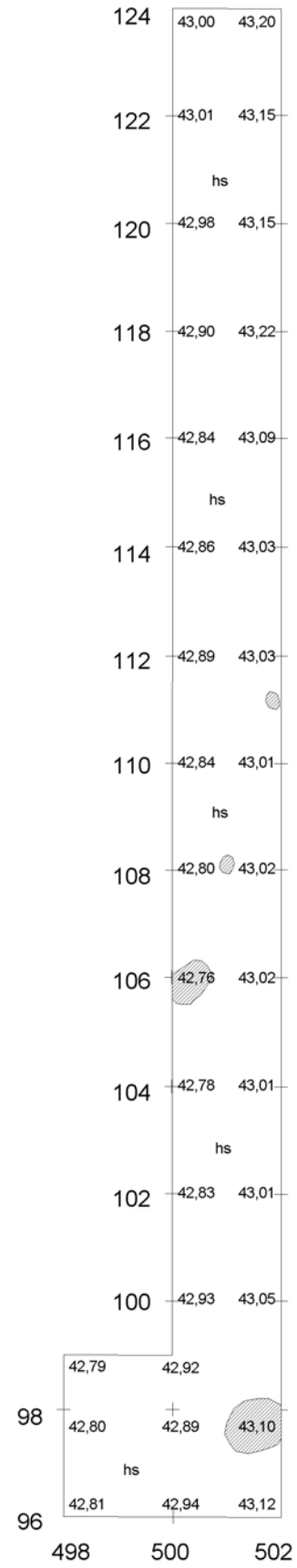
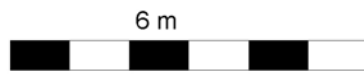
Nurmijärvi Männistö
Vesa Laulumaa 2007

Tasokartta
Taso 3
mk 1:100
Piirt & digit. Esa Hertell

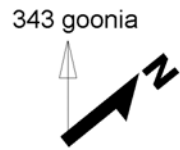
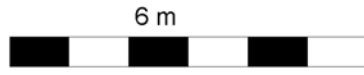
Nurmijärvi Männistö
Vesa Laulumaa 2007

Tasokartta
Taso 4
mk 1:100
Piirt & digit. Esa Hertell

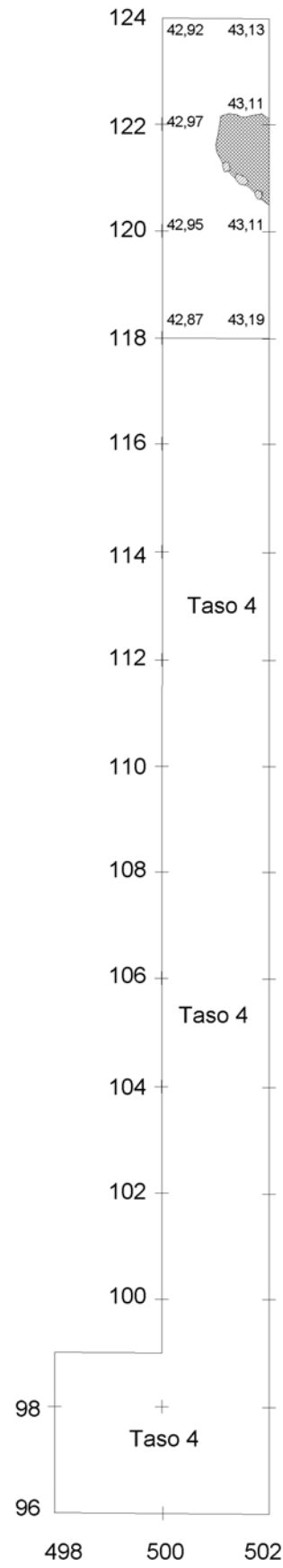
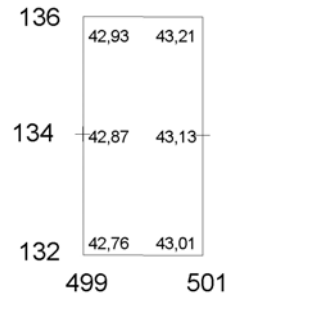

Nurmijärvi Männistö
Vesa Laulumaa 2007

Tasokartta
Taso 5
mk 1:100
Piirt & digit. Esa Hertell

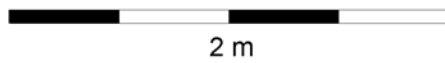

- hs Harmaa savi
- Palanut savi
- Hiilipartikkeleita sisältävä savi

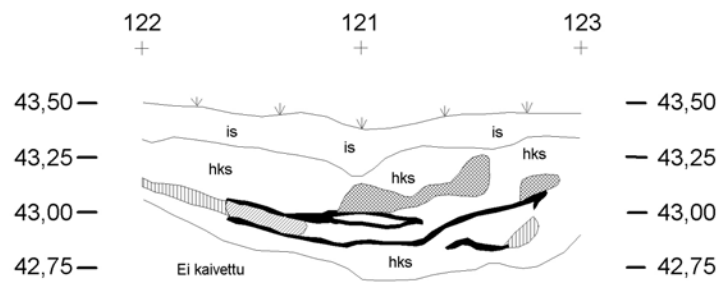

Nurmijärvi Männistö Vesa Laulumaa 2007

Profiilikartta
X=120-122, Y=502
Mk 1:25
Piirt. & digit. Esa Hertell

	Irttonainen savimuru		Tumma hiilhippuja sisältävä savi
	Harmaa kiinteä savi		Tumma savi
	Hiilirantu		Punainen palanut savi

Kuva 1 (DG8:1). Männistön kivikautinen asuinpaikka on kuvan oikeassa laidassa olevassa metsässä.
Kuvattu idästä.

Kuva 2 (DG8:2). Koeoja tasossa 3, kuvattu idästä.

Kuva 3 (DG8:3). Koeojan laajennus tasossa 3, kuvattu idästä.

Kuva 4 (DG8:4). Punertava läikkä ruudussa 105/500, taso 4. Kuvattu etelästä.

Kuva 5 (DG8:5). Profiili 110,50-112/502, kuvattu lännestä

Kuva 6 (DG8:7). Työkuva. Koeojaa kaivetaan. Kuvassa vasemmalta Shaimaa Fallad (vieraileva egyptiläinen arkeologi), Ulriikka Köngäs, Esa Hertell, Timo Muhonen, Mikael Nyholm ja Noora Taipale.

Kuva 7 (DG8:6). Kaivausalue peitettyä, kuvattu etelästä.